
[2012-8-RE](#)

CAUSA 2012-8-RE

Sentència del Tribunal Constitucional del 7-9-2012 relativa al recurs d'empara 2012-8-RE

Número de registre 102-2012. Recurs d'empara

Sentència del 7 de setembre del 2012

BOPA núm. 45, del 19 de setembre del 2012

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 23 de febrer del 2012, per la representació processal del Sr. Christophe Grosjean, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 20 de desembre del 2011 i contra l'aute del 31 de gener del 2012, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució i, atès que demana al Tribunal Constitucional que admeti aquest recurs d'empara, que dicti una sentència atorgant l'empara sol·licitada, que declari la lesió del dret fonamental invocat i que anul·li les resolucions objecte de recurs;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 21 de març del 2012;

Vist l'acte del Tribunal Constitucional del 7 de maig del 2012, que va admetre a tràmit, amb efectes suspensius, el recurs d'empara 2012-8-RE;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 17 de maig del 2012, per la representació processal del Sr. Daniel Velasco;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 23 de maig del 2012, per la representació processal del Sr. Christophe Grosjean;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per les parts i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe de la magistrada ponent, Sra. Laurence Burgorgue-Larsen;

Antecedents

Primer

El Sr. Christophe Grosjean va interposar una demanda civil en reclamació de quantitat contra el Sr. Daniel Velasco en concepte d'indemnització pels danys i perjudicis derivats de l'incompliment d'un contracte de gerència signat entre les dues parts el 13 de novembre del 2000.

El contracte de gerència pactat entre les dues parts feia referència a l'explotació d'un restaurant, explotació que podia ser adquirida, segons els termes mateixos d'aquest contracte, pel nou gerent, el Sr. Christophe Grosjean.

Segon

El 27 de juliol del 2011, el Tribunal de Batlles va dictar una sentència mitjançant la qual estimava parcialment la demanda interposada i condemnava el Sr. Daniel Velasco a pagar al demandant 94.578,03 euros en concepte dels danys i perjudicis reclamats.

Tercer

La representació processal del Sr. Daniel Velasco va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta sentència i, el 20 de desembre del 2011, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència en què estimava en part el recurs esmentat, revocava la sentència dictada en primera instància i condemnava el Sr. Daniel Velasco a retornar o destruir un xec lliurat el 13 de novembre del 2000 per un import d'1.000.000 de pessetes sobre el compte bancari del Sr. Christophe Grosjean i a pagar a aquest darrer l'import de 15.560,95 euros, més els interessos legals.

Quart

La representació processal del Sr. Christophe Grosjean va presentar un incident de nul·litat d'actuacions contra la sentència de segona instància per tal com va considerar que vulnerava el seu dret a la jurisdicció en el vessant del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

Cinquè

El 31 de gener del 2012, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute mitjançant el qual desestimava aquest incident de nul·litat d'actuacions.

Sisè

El 23 de febrer del 2012, la representació processal del Sr. Christophe Grosjean, va interposar un

recurs d'empara contra la sentència del 20 de desembre del 2011 i contra l'aute del 31 de gener del 2012, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

De manera succinta, la part recurrent exposa que en el contracte de gerència signat amb l'altra part l'any 2000 s'havia previst una opció de compra del restaurant gestionat, tanmateix, quan en el decurs del 2003, el Sr. Christophe Grosjean va exercitar aquesta opció de compra es va trobar davant l'obstaculització del Sr. Daniel Velasco, motiu pel qual va haver d'acudir als tribunals.

Després de citar la jurisprudència clara del Tribunal Constitucional en relació amb la naturalesa del recurs d'empara i de distingir el recurs d'empara del de cassació, la part recurrent considera que en aquesta causa efectivament es dirimeix un assumpte civil, tanmateix, el Tribunal Superior de Justícia ha vulnerat el dret a la jurisdicció del recurrent.

En primer lloc, pel que fa a les despeses relatives a les obres necessàries i imprescindibles per al funcionament normal i legal del negoci, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia només va consentir l'import de 15.560,95 euros, derivat del contracte de gerència, en lloc de la suma reclamada de 26.281,26 euros, ja que la diferència entre aquests imports derivava únicament de la voluntat del Sr. Christophe Grosjean.

Aquesta afirmació no s'adiu a la realitat, les obres realitzades no van ser un caprici del llogater, sinó que es van efectuar en compliment d'imperatius legals i administratius en àmbits tan sensibles com la sanitat, l'higiene i l'alimentació, obres que, com es veu en l'annex A del contracte de gerència, van ser autoritzades pel propietari del local. D'això se'n deriva que no solament la sentència no està motivada, sinó que està equivocada jurídicament, per tant, és arbitrària i se l'ha de tenir per no fonamentada en Dret.

En segon lloc, pel que fa al *lucrum cessans*, la Sala Civil considera que, d'una banda, la contrapart no és responsable del tancament del negoci i, d'altra banda, que el recurrent no va cessar en cap moment d'explotar un fons de comerç de restaurant i, per tant, de percebre beneficis.

Ara bé, la part recurrent manifesta que del contracte de gerència se'n deriva clarament que el Sr. Daniel Velasco actuava en tot moment com a propietari del fons de comerç i, per tant, era l'únic responsable davant el Sr. Christophe Grosjean i l'únic que havia de respondre del *lucrum cessans* sofert pel recurrent a causa de la baixa administrativa del negoci. Cas que no es volgués utilitzar la via contractual, almenys s'hauria d'haver recorregut a la teoria de l'aparença. El fet que el titular administratiu real del negoci fos un tercer no pot protegir el Sr. Daniel Velasco de la seva actuació de la qual ell és l'únic responsable. En aquest sentit, cita la jurisprudència clara dels tribunals

andorrans en relació amb la responsabilitat del prestanoms o fiduciari de la del titular aparent del negoci en què es conclou que el primer és responsable de l'activitat mercantil, sense perjudici de les responsabilitats finals del prestanoms i de les responsabilitats recíproques entre un i altre.

Pel que fa a l'afirmació de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia sobre que no consta en els autes la prova d'aquest *lucrum cessans* derivat de la cessació de l'activitat del restaurant, aquesta part manifesta la seva sorpresa, ja que després del tancament del negoci, es va veure obligat a invertir en un altre negoci, no tan ben situat, ja que el plet iniciat l'any 2003 no es va resoldre fins al 2011, vuit anys després. Ad absurdum, la Sala Civil estaria argumentant que ningú no pot treballar per compte propi mentre no es tanqui el litigi sobre el negoci precedent objecte de procés judicial. Aquest raonament és certament absurd, extravagant, il·lògic i arbitrari.

Aquesta part recorda que el *lucrum cessans* forma part de la responsabilitat extracontractual en què ha incorregut l'altra part incomplint el contracte de gerència. De manera incomprensible, segons el seu parer, la Sala Civil no ha tingut en compte la seva pròpia doctrina relativa a aquest punt.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que admeti aquest recurs d'empara, que dicti una sentència atorgant l'empara sol·licitada, que declari la lesió del dret fonamental invocat i que anul·li les resolucions objecte de recurs.

Setè

El 21 de març del 2012, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què, d'acord amb l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, demana la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara, ja que està manifestament mancat de contingut constitucional.

Efectivament, les resolucions objecte de recurs responen de manera concreta, seguint un raonament lògic i fonamentat en Dret, a totes les pretensions que li són plantejades sense que es pugui admetre la seva arbitriietat, les quals donen una resposta efectiva a les pretensions de les parts, sense apartar-se de l'opinió comuna dels juristes, tot i que aquesta resposta no satisfaci al recurrent.

Reitera que no es pot concebre el recurs d'empara com un procés d'apel·lació o de cassació destinat, entre altres funcions, a modificar la doctrina i les valoracions realitzades pels tribunals ordinaris en la seva funció constitucional d'interpretació de l'ordenament jurídic, circumstància expressament acceptada pel recurrent en empara.

Vuitè

El 7 de maig del 2012, el Tribunal Constitucional va acordar admetre a tràmit aquest recurs d'empara, amb efectes suspensius, i va trametre la causa a les parts per tal que presentessin al·legacions.

Novè

El 17 de maig del 2012, la representació processal del Sr. Daniel Velasco va presentar un escrit d'al·legacions en què manifesta que les resolucions objecte de recurs van examinar els arguments i les pretensions del recurrent i estan degudament fonamentades. Segons el parer d'aquesta part, el recurrent pretén una revisió de l'aplicació i de la interpretació del dret ordinari, efectuades pel Tribunal Superior de Justícia.

Considera que el recurs d'empara no conté ni un sol argument que fonamenti mínimament que les resolucions esmentades no estiguin ni raonades ni justificades.

Així mateix, s'adhereix al contingut de l'informe del Ministeri Fiscal i demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara.

Desè

El 23 de maig del 2012, la representació processal del Sr. Christophe Grosjean va presentar un escrit d'al·legacions mitjançant el qual s'oposa a l'informe del Ministeri Fiscal i, més concretament, reitera que aquesta part és coneixedora que a Andorra no existeix una tercera instància, tanmateix, això no implica que qualsevol discussió sobre la interpretació efectuada pel Tribunal Superior de Justícia hagi de quedar fora de l'abast del Tribunal Constitucional. D'acord amb la jurisprudència mateixa d'aquest Tribunal (aute del 7 de febrer del 2011, recaigut en la causa 2010-35-RE), correspon al Tribunal Constitucional que els raonaments jurídics dels tribunals ordinaris no siguin absurds, il·lògics o arbitraris.

Aquesta part reitera els greuges al·legats anteriorment i especifica que el Tribunal Superior de Justícia, en primer lloc, argumenta contra raonable raó i, en segon lloc, senzillament no argumenta. Ambdues situacions són vulneradores del dret a la jurisdicció.

Onzè

El 24 de maig del 2012, la representació processal del Sr. Daniel Velasco, el 31 de maig del mateix any, el Ministeri Fiscal i, el 4 de juny d'aquest mateix any, la representació processal del Sr. Christophe Grosjean, van presentar els seus escrits de conclusions en què reproduïen els arguments i les al·legacions continguts en els seus escrits anteriors.

Fonaments jurídics

Primer

La qüestió de fons que aquest Tribunal Constitucional ha de resoldre és saber si la sentència de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, dictada el 20 de desembre del 2011 –confirmada per l'aute del 31 de gener del 2012– està fonamentada en Dret, és a dir, si és una decisió motivada i lògica i no desemboca en una solució “absurda” o “arbitrària” (fonament jurídic tercer de la sentència del 12 de maig de 1997, recaiguda en la causa 97-1-RE). Aquests criteris –extrets al llarg de la jurisprudència- són aquells que permeten al Tribunal Constitucional mantenir-se en els límits de la seva competència constitucional i no convertir-se en una tercera instància de jurisdicció, és a dir, en una jurisdicció ordinària.

El litigi té com a origen el no respecte d'un contracte de gerència d'un restaurant, concretament, no es va acceptar, tal com preveia el contracte esmentat, el dret d'opció de compra del fons de comerç que explotava el recurrent i en el qual havia procedit a efectuar diverses millores. El recurrent al·lega dos elements en relació amb els quals considera que el Tribunal Superior de Justícia no s'ha pronunciat de manera “fonamentada en Dret”, d'acord amb l'article 10 de la Constitució.

El primer punt de desacord fa referència al tipus d'obres realitzades pel recurrent i que han de ser objecte d'un rescabament. El recurrent exposa que va realitzar una despesa de 26.281,26 euros, en canvi el Tribunal Superior de Justícia –contràriament a allò que havia considerat el Tribunal de Batlles en la seva sentència del 27 de juliol del 2011– va reduir aquest import a 15.560,95 euros.

El segon punt de discrepància té a veure amb la consideració del *lucrum cessans* en la indemnització del perjudici sofert pel recurrent. En aquest cas, tot i que el Tribunal de Batlles l'havia també acordat, la Sala Civil va decidir infirmar aquesta solució, ja que va considerar que les

condicions per acordar aquesta indemnització no estaven reunides.

Convé, per consegüent, examinar detingudament si, pel que fa a aquests dos punts, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia s'ha pronunciat de manera fonamentada en Dret des del punt de vista constitucional.

Segon

Cal examinar si la decisió de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia de només tenir en compte una part de les obres efectuades pel gerent del restaurant pot derivar en una solució “absurda o arbitrària.”

La Sala Civil opera una distinció entre diferents tipus d'obres, és a dir, aquelles que havien estat imposades pel contracte i aquelles que resultaven de l'única voluntat del recurrent. Aquesta interpretació no deriva in se en una decisió “absurda”. Les obres imposades en el contracte van ser degudament rescabaldades, la qual cosa és lògica. Les altres, que van ser decidides motu proprio pel gerent no ho van ser, ja que no derivaven, com a tals, dels termes de l'acord que lligaven les persones afectades en aquesta causa. Aquestes obres resulten de l'única voluntat del gerent que va decidir realitzar-les, en coneixement de causa, a càrrec seu. L'apreciació dels fets i la interpretació dels termes del contracte pel jutge ordinari no són aberrants, per tant, aquest greuge ha de ser desestimat.

Tercer

Pel que fa a la qüestió de saber si el *lucrum cessans* ha de ser tingut en compte per calcular la indemnització del perjudici sofert pel recurrent, la Sala Civil desestima l'existència d'aquest *lucrum cessans* i infirma així la decisió de la primera instància. Invoca dos motius. El primer, s'extrau de la qualitat jurídica precisa del Sr. Daniel Velasco que no era “el titular administratiu” del negoci; el segon, s'extrau del fet que el recurrent no havia deixat d'explotar en cap moment un fons de comerç de restaurant, ja que en va explotar immediatament un altre.

Pel que fa al primer argument, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia destaca que la persona a l'origen de la baixa del negoci no va ser el Sr. Daniel Velasco, sinó el titular administratiu del mateix. Altrament dit, el jutge ordinari té en compte una diferència d'estatut jurídic per tal de concloure que el recurrent no pot demandar el propietari real del fons de comerç per exigir el benefici del *lucrum cessans*.

La Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, sense cap justificació, s'hauria allunyat de la seva pròpia jurisprudència que estableix "la responsabilitat solidària del propietari real i del propietari administratiu d'un comerç" (veg. sentència de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia del 18 de novembre del 2005, 100/05). Tanmateix, el principi de seguretat jurídica imposa que els tribunals no modifiquin, sense motiu seriós, la seva jurisprudència. Per consegüent, un canvi ha de motivar-se especialment, ja que desbarata les anticipacions de les parts en el procediment. Aquest punt està ben establert en la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans. Així doncs, l'absència de qualsevol motivació en la sentència del Tribunal Superior de Justícia sobre les raons del capgirament de la seva jurisprudència en relació amb la responsabilitat solidària del propietari real i del propietari administratiu dels comerços vulnera el contingut de l'article 10 de la Constitució.

Pel que fa al segon argument, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia manifesta que malgrat la impossibilitat d'adquirir el negoci que estava explotant, n'estava explotant un altre. Segons el seu parer "quan el negoci fou donat de baixa, va continuar explotant un altre restaurant sense cap interrupció, continuant així de percebre beneficis". Si tenim en compte la jurisprudència del Tribunal Constitucional semblaria que aquest argument no està articulat i fonamentat correctament, per tant, no està jurídicament raonat.

Primerament, no ho està pel fet del lligam establert entre el litigi en la base del qual rau el recurs d'empara i els elements ulteriors al fet generador d'aquest mateix litigi. Si bé no correspon a aquest Tribunal examinar els fets de la causa per tal de determinar la manera com el *lucrum cessans* ha de ser calculat, per contra, li correspon examinar si l'article 10 de la Constitució no ha estat vulnerat mitjançant aquesta argumentació. Efectivament, invocar que el recurrent –per tal d'excloure'l del benefici del *lucrum cessans*- hagi explotat un altre restaurant, cosa que li hauria permès generar beneficis, no pot ser de tota evidència lògica per la senzilla raó que aquest fet és extern al litigi que l'oposa al propietari real del fons de comerç. El jutge ordinari, en el marc de l'apreciació de l'existència o no del *lucrum cessans*, ha de situar-se en l'àmbit que vincula les dues parts en conflicte. Això implica que ha de raonar a partir del contracte que es va signar, examinar les causes de la seva no execució i determinar els efectes d'aquesta en relació amb la situació particular del gerent amb la finalitat d'avaluar la seva pèrdua de benefici atesa la ruptura prematura del contracte. Qualsevol esdeveniment exterior i, a més, ulterior a aquestes dades, no ha de ser tingut en compte.

Després, no ho està, perquè no es pot retreure al recurrent haver tingut una actitud que consisteix, simplement i naturalment, en trobar una solució per continuar exercint la seva professió (la restauració) per tal de subsistir.

Efectivament, no es pot afirmar que per apreciar el *lucrum cessans* sofert pel recurrent, aquest hauria d'abstenir-se de realitzar qualsevol tipus d'activitat lucrativa –ja sigui l'explotació d'un restaurant o d'un altre comerç- diferent del negoci del qual es tracta en aquest litigi.

Sembla elemental considerar que tindria sentit que els ingressos provinents d'una altra activitat externa impedissin atribuir el *lucrum cessans* al recurrent -únicament si- fossin incompatibles amb l'exercici de l'activitat que hagués pogut exercir si el contracte no hagués estat rescindit pel motiu de la inexecució de l'altra part. Aquests elements de fet i de prova corresponen ser avaluats pel Tribunal Superior de Justícia. Tanmateix, és clar que tant la raó aportada in casu pel Tribunal Superior de Justícia, com la manera d'expressar-la resulten absurdes i, per via de conseqüència, impliquen la necessitat d'anul·lar aquestes resolucions per tal que el Tribunal Superior de Justícia pugui decidir de manera més pertinent si hi ha o no hi ha, i en quina mesura, una pèrdua de beneficis indemnitzable.

Per tant, atesos els elements que acabem d'apuntar, de la doble argumentació desenvolupada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia sobre el *lucrum cessans* se'n deriva la vulneració de l'article 10 de la Constitució.

DECISIÓ:

En atenció a tot el que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Estimar parcialment l'empara sol·licitada per la representació processal del Sr. Christophe Grosjean pel que fa al *lucrum cessans* i desestimar la resta de les pretensions del recurrent.

Segon

Declarar que s'ha vulnerat el dret a la jurisdicció en el seu vessant del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret i que el recurrent té el dret que es consideri i s'avaluï el *lucrum cessans* en qüestió.

Tercer

Anul·lar en allò que sigui necessari la sentència del 20 de desembre de 2011 i l'aute del 31 de gener del 2012 dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia i retrotreure les actuacions al moment anterior processal per tal que s'avaluïn els perjudicis soferts pel recurrent.

Quart

Publicar aquesta sentència, d'acord amb el que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del Sr. Christophe Grosjean, a la representació processal del Sr. Daniel Velasco, al president de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 7 de setembre del 2012.

Juan A. Ortega Díaz-Ambrona Laurence Burgorgue-Larsen

President

Vicepresidenta

Carles Viver Pi-Sunyer Pierre Subra de Bieusses

Magistrat

Magistrat